K. SVENSKA VETENSKAPSAKADEMIENS ÅRSBOK FÖR ÅR 1948

SÄRTRYCK

STATENS ETNOGRAFISKA MUSEUM

ÅRSBERÄTTELSE FÖR 1947

STOCKHOLM
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB

D. Statens etnografiska museum.

Personal.

Museets ordinarie personal har icke ändrats under året.

Under föreståndarens semester och tjänstledighet, varom mera nedan, har museiassistenten docenten S. LINNÉ upprätthållit befattningen. För resa till Mexico i arkeologiskt och etnografiskt syfte åtnjöt denne under december tjänstledighet med bibehållen lön med amanuensen docenten G. MONTELL som vikarie. Den senares befattning har upprätthållits av fil. stud. GÖSTA WEBE.

Såsom arkivarbetare, avlönade genom Statens Arbetsmarknadskommission, ha hr GUSTAF LARSSON samt flyktingarna f. d. teckningsläraren hr JAAN MILJAN och fru FRIDA LEPIK tjänstgjort hela året, medan dr. phil. ERNST EMSHEIMER haft tredjedelstjänstgöring under tiden 20 april—31 aug. och halvtidstjänst 1—30 sept. Sedan den 1 oktober innehar han stipendium för flykting med kompetens för kvalificerat arbete.

Lokalförhållanden.

Genom Byggnadsstyrelsens tillmötesgående och försorg och till större delen på dess bekostnad har en välkommen uppdelning av två salar i utställningsbyggnadens övre våning verkställts, så att fyra mindre rum erhållits, vilka erbjuda möjligheter till utvidgad och ändamålsenligare montering. Härigenom ha bl. a. flera föremål, än vad hittills varit fallet, ur den av Konungen deponerade samlingen från torguterna i Östturkistan kunnat utställas. Museets vackra samlingar av mongoliska smycken, möbler, mattor m. m. ha också nu bättre kommit till sin rätt, vilket även gäller dräkter, ämbetstecken, vapen etc. från manchudynastiens tid i Kina.

Byggnadsstyrelsen har också låtit utföra reparationer i kanslihuset och snickarverkstaden. Teceremonihusets rappning har lagats och hela exteriören ommålats, vilka arbeten bekostats av mecenatmedel.

Verksamheten under året.

Föreståndaren har, som vanligt, i första hand ägnat sig åt löpande ärenden, tjänsteskrivelser, korrespondens och besökande. Hans brevväxling med utländska institutioner och vetenskapsmän har ytterligare ökats och besvarandet av de många förfrågningarna kräver en avsevärd del av hans tid, i själva verket alltför mycket av denna. Detta har bl. a. medfört att han ej kunnat ägna sig så mycket åt katalogiseringsarbete, som vore önskvärt. Å andra sidan äro dessa internationella förbindelser av värde för museet.

Under tiden 1—5 juli åtnjöt föreståndaren tjänstledighet med bibehållen lön samt med reseanslag av Kungl. Maj:t för deltagande i möte i London av Internationella Afrika-Institutets »Governing Body», dess första sammanträde efter kriget. Han invaldes i institutets exekutivkommitté och höll på anmodan föredrag över »Current research work in Sweden on ethnology, sociology and languages in Africa». Han företog studier i British Museum.

Föreståndaren har varit sakkunnig vid tillsättandet av professuren i etnografi vid universitetet i Oslo och besökte i samband därmed Oslo 31 mars—2 april, varvid han även gjorde studier i Universitetets etnografiska museum samt höll föredrag i Norsk Etnologisk Samfunn.

Vidare har föreståndaren fortsatt sin undervisning i allmän och jämförande etnografi vid Stockholms Högskola, i form av seminarieövningar i museet. Tretton sådana höllos under våroch elva under höstterminen. Fil. stud. LARS MAGNUS HÅKANSSON har tenterat för betyg i fil. kand.-examen.

Museiassistenten har deltagit i de löpande ärendena och katalogiserat amerikanska samlingar. Han har ordnat årets tillfälliga utställning och demonstrerat denna för skolor och grupper. Även detta år har han varit arbetsledare för arkivarbetarna.

Amanuensen har liksom tidigare närmast haft hand om vården av de östasiatiska samlingarna och utställningslokalerna samt i mån av tid katalogiserat nyförvärv. Han har vidare planerat den ovan nämnda uppdelningen av två salar i utställningsbyggnadens övre våning och den därefter följande nymonteringen av vissa mongoliska och manchuriska samlingar. Mycken tid har han måst ägna åt de ofta förekommande rådfrågningarna från allmänhetens sida rörande östasiatiska föremål etc. Museets interna bokföring har som förut skötts av amanuensen.

T. f. amanuensen WEBE har katalogiserat nordamerikanskt material samt biträtt vid löpande ärenden.

Museibiträdet fröken I. TÖRNBLOM har som vanligt varit sysselsatt med maskinskrivning efter diktamen (tjänsteskrivel-

ser, brev etc.), renskrivning av kataloger, manuskript och etiketter, märkning av samlingar, inregistrering av nyförvärv av föremål, fotografier och böcker m. m. Hon har korrekturläst museets publikationer, ombesörjt distribueringen av dessa samt i samband med försäljning av publikationer och prenumeration på tidskriften Ethnos skött därvid erforderlig bokföring och utländsk korrespondens. Hennes arbetsuppgifter ökas år från år och det är mycket svårt för henne att hinna med dem. Behovet av ytterligare ett kvinnligt biträde framhölls i museets anslagsäskanden förra året.

Museibiträdet G. Nykvist har skött särskilt de magasinerade samlingarna, vidtagit nödvändiga skyddsåtgärder mot mal och trämask, konserverat järnföremål och lerkärl etc. Han har också svarat för framtagande av föremål åt forskare och studerande, varvid mycket arbete måst nedläggas för bl. a. Konstfackskolans elever. Vid anordnandet av årets tillfälliga utställning och vid omflyttningar i den permanenta utställningen har han utfört monteringsarbetet. Fotografering för publikationer och kataloger har som tidigare huvudsakligen verkställts av hr Nykvist.

Vaktmästare G. Holm har biträtt vid alla förekommande praktiska arbeten och utfört snickerier i samband med nymonteringarna. Han har även i stor utsträckning fått ägna sig åt lagning och rekonstruering av den peruanska keramiksamling, som under året donerats till museet, ävensom av andra lerkärl.

Värmeledningsskötaren J. Jacobsson har under sin lediga tid hjälpt till vid omflyttningar och andra tyngre göromål. Han har som förut haft uppsikt över alla byggnaderna samt teceremonihuset och dess trädgård.

Personal, avlönad genom Statens Arbetsmarknadskommission: stipendiaten och musiketnografen dr Emsheimer har katalogiserat och bestämt några äldre asiatiska samlingar, främst F. R. Martins av år 1891 från abakán-tatarerna och sojoterna i Altai-Sajan-området samt en samling från samogirerna, en goldstam vid Amurfloden. Han har vidare fortsatt katalogiseringen av museets trummor från olika delar av världen. Hr Larsson har klistrat upp urklipp, fotografier och annat material till bildarkivet samt renskrivit kataloger m. m. Konstnären Miljan har utfört arbeten i tusch och akvarell för kataloger, publikationer och utställningsändamål (affischer m. m.) och fru Lepik har konserverat textilier, särskilt äldre kinesiska och arkeologiska från Peru.

Civilingenjör Carl Hedin har haft vänligheten att, en dag i veckan, utan kostnad för museet fortsätta ordnandet av Hedinexpeditionens bildarkiv och särtryckssamling, läsa korrektur m. m.

Samlingarna.

Gåvor i form av föremål.

Under år 1947 har museet haft glädjen att få mottaga många gåvor. För att finna en motsvarighet får man gå tillbaka till åren före kriget.

Asien.

Kina, Mongoliet och Tibet.

Årets största tillskott till de östasiatiska samlingarna utgöres av föremål, som dr Sven Hedin och Hedinexpeditionen anskaffat och skänkt som komplettering av tidigare donationer. Bland dessa böra särskilt nämnas: en praktfull huvudprydnad av förgyllt silver och halvädelstenar, som tillhört en mongolisk furstinna, samt ett rikt dekorerat bröstsmycke av liknande material och utförande, båda från khalkha-mongolerna i Yttre Mongoliet; en sittande Kuan-yin av brons, från Mingdynastiens tid; en gammal kinesisk glasmålning av ovanligt hög kvalitet; två st. originalkopparstick ur serien »Les conquêtes de l'empereur de la Chine», tecknade av kejsar Ch'ien Lungs europeiska hovmålare och graverade i Paris på 1770-talet; en mycket omfattande kinesisk amulettsamling samt en myntsamling från Kina, Japan och Korea; en tibetansk träkliché för tryckning av buddhabilder. Ur den kända s. k. Li Hung-chang-samlingen ha på samma sätt förvärvats en tidig, ytterst sällsynt silkesgobeläng (*k'o-ssu*), återgivande en landskapsmålning, samt en omfångsrik samling kinesiska sigillstampar av äldre datum.

Ytterligare gåvor från samma område ha överlämnats av:

Fröken Ellen von Platen, en kinesisk solfjäder i lackerat fodral;

professor Yngve Laurell, Shanghai, mongoliskt schackspel med figurer av snidat trä;

löjtnant P. G. A. Lindblom, Stockholm, innehållet i en lamaistisk gudabild, »gudens inälvor»;

docent Gösta Montell, kinesiskt silkesbroderi med lyckoemblem;

professor Olov Janse, amuletter i form av stora mynt, elddon av järn, bronsspeglar och hänglås, samtliga föremål förvärvade i provinsen Yunnan.

Japan.

Konsul Gösta Guston, Beverly Hills, Californien, som redan tidigare ihågkommit museet med värdefulla gåvor, har krönt denna sin donatorsverksamhet med att i Japan låta bygga en helgedom till rävgudinnans ära, vilken i välbehållet skick anlänt

till Sverige. Då templet under 1948 kommer att uppställas i museets park, skall i nästa årsredogörelse en närmare beskrivning lämnas. Tack vare direktör Dan-Axel Broströms vänliga tillmötesgående blev denna gåva kostnadsfritt hemförd med en av Svenska Ostasiatiska Kompaniets ångare, den första svenska båt, som efter kriget anlöpte japansk hamn.

Ytterligare japanska föremål ha skänkts av:

Fröken Ellen von Platen, 2 illustrerade böcker, samt civilingenjör Anders Törnblom, Stockholm, netsuke av trä, föreställande Kwanyü, d. v. s. den kinesiska krigsguden Kuan-ti.

Indokina och Siam.

Från sin senaste expedition till Franska Indokina år 1936—1938 har professor Olov Janse skänkt en etnografisk samling (c:a 50 nr), som under kriget förvarats i Paris och först i år anlänt till museet. Gåvan omfattar främst föremål från moifolket: ett par rundsköldar, koger och pilar, bärkorgar, hattar, skäror för risskörden samt en gravprydnad av vitt trä, föreställande en fågel. Från en kha-stam i norra Laos kommer en vacker, lackerad sköld, som brukats vid rituella danser. Några arkeologiska föremål ingå även i samlingen. Denna gåva utgör ett värdefullt komplement till museets tidigare förvärv från Indokina, även de till väsentlig del hemförda av prof. Janse.

Till komplettering av museets samlingar av asiatiska mynt har kand. Carl-Axel Lindblom, Stockholm, skänkt 6 st. siamesiska klumpmynt av silver.

Indonesien.

Årets enda förvärv genom gåva från den indonesiska övärlden utgöres av en samling skärvor av porslins- och fajanskärl, som forskningsresanden Rolf Blomberg påträffade på en gammal boplats på ön Rintja, belägen mellan Flores och Komodo. Samlingen har sitt stora intresse däri, att den visar, huru porslin och keramik från Kina, Indokina och troligen även andra länder importerades till Indonesien redan omkring 1000 e. Kr.

Indien.

Dr K. Lindberg, chefsläkare vid Barsi Light Railway och bosatt i Kurduvadi (Bombay Presidency), har haft vänligheten sända museet en samling opiumaskar, vilkas innehåll av befolkningen användes för att lugna småbarn, samt vidare hinduiska skjortknappar av silver och en lamaistisk böneflagga med bilder av den s. k. vindhästen, tillvaratagen hos den mongoliska befolkningen i Khasibergen, Assam.

Persien.

Genom testamentariskt förordnande har museets mångåriga vän och medhjälpare fröken Astrid Laquist överlämnat en gam-

mal sidenschal med tryckta ornament. Vidare har disponent Thorsten Wigelius, Lidingö, skänkt en liten ornamenterad sköld av indo-persisk typ.

Amerika.

Konstnären Carl Oscar Borg, Santa Barbara, Californien, utökade några månader före sin bortgång sin 1945 överlämnade värdefulla donation med 10 st. akvareller, utförda av hopi-indianen V. Tuvahoema. De återge *kachinas*, figurer förekommande i hopi- och pueblo-indianernas religiösa danser.

Den omfångsrikaste och värdefullaste gåvan från Amerika utgöres av generalkonsul Sven Karells samling från Peru. Donator har under många års vistelse i Lima hopbragt betydande arkeologiska samlingar och har tidigare skänkt museet ett stort antal intressanta föremål, främst vävnader. Årets gåva består av lerkärl (över 200 st.) och är så mycket mer välkommen, som den peruanska arkeologien är mycket ojämnt och i kvalitativt hänseende dåligt representerad i museet. Särskilt värdefulla äro de betydande tillskotten av figurkärl från det berömda chimúriket i Perus norra kustland och av målad keramik från Nazcakulturen i söder. Gåvan är det största nyförvärv i sitt slag, som museet någonsin erhållit från Peru. Tilläggas må att den ursprungligen omfattade 401 nr, men Museo Nacional i Lima, genom vilket den måste passera för att utförseltillstånd skulle kunna erhållas, behöll omkring hälften av samlingen.

Generalkonsul Karell har även skänkt två modeller av de flottar (*jangadas*), försedda med segel, som negrer vid Brasiliens kust använda vid fiske.

Från Peru har också fältläkaren dr Emil Weisner, Lidingö, överlämnat 56 arkeologiska sländtrissor (delvis från Ecuador), en visselpipa av lergods samt ett arkeologiskt lerkärl, typiskt för Chancay-området i Perus mellersta kustland. Han har vidare skänkt en stigbygel av mässing från Colombia, av den modell, som brukades under kolonialtiden. Dr Weisner hemförde dessa föremål från en under året företagen resa till Sydamerika.

En av museets sydamerikanska vänner har berikat dess samlingar från Argentina genom att översända 25 arkeologiska föremål. Bland dessa märkas tre stora, ornerade gravurnor, andra lerkärl samt stenredskap av förkolumbiska typer.

Missionär Gustaf Flood, Pingstvännernas mission, Córdoba, Argentina, har genom ingenjör Erik Johansson i La Paz låtit översända en etnografisk samling från indianer i El Gran Chaco, huvudsakligen från stammarna toba och mataco (15 föremål), samt en barktygsskjorta med påstämplad ornering från chacobo.

Direktör Dick Edgar Ibarra Grasso, vid universitetets antropologiska institut i Tucumán, har genom förmedling av

mr W. A. Ruysch van Gorkum i Buenos Aires skänkt en intressant bildskrift på papper från indianer i Bolivia.

Doktorinnan Ingeborg Lindskog, f. Arwin, Ramfall, har — till minne av sin framlidne make, förste marinläkaren Algot Lindskog, Karlskrona — överlämnat två amerikanska föremål, nämligen ett litet cylindriskt kärl och en oval platta med inristad dekoration, båda förfärdigade av alabaster (*tecali*) och med all sannolikhet från Puebla, Mexico (se även »Afrika»).

Docent S. Linné har skänkt en av vita använd säck från Panama, preparerad med rågummi enligt en ursprungligen indiansk metod.

Genom den svenska solförmörkelseexpeditionen till Brasilien 1947 och observatorn fil. dr K. Y. Öhman har arkitekten Henning Gustav Ritter, Aguas de Araxá, Minas Gerais, skänkt två stora arkeologiska stenyxor från Minas Gerais, Brasilien.

Afrika.

Ingenjör Mike Joslin har kompletterat sin i föregående års berättelse upptagna gåva från Ashanti med där nämnda s. k. guldvikter (för uppvägning av guldsand), vilka ej anlände före 1946 års utgång, 58 st. Härtill komma tre vågar, tre skopor och en ask för guldsand samt ett halsband med gamla pärlor av porslin, glas och natursten, bland dem även s. k. aggripärlor. Guldvikterna innehålla nya typer, som förut ej funnits i museet och ing. Joslin har lämnat uppgift om de ordspråk och talesätt, som flera av dem illustrera. Han har även skänkt museet avskrift av sina anteckningar och ritningar från Ashanti och Guldkusten över guldvikter, tygstämpelornament, verktyg och pärlor.

Förutom ovan nämnda mexikanska föremål har doktorinnan Ingeborg Lindskog, likaledes till minne av sin bortgångne make, förärat två spjut från Sierra Leone, två paddlar (ceremoniella?), troligen från jekri eller annan stam i Nigerdeltat, en trumma av obekant ursprung samt en målad ansiktsmask av trä, sannolikt från bayaka i sv. Belgiska Kongo, ett gammalt gott exemplar, vars värde höjes av att den är försedd med en nedhängande bastkrage, som dolt övre delen av bärarens kropp. Masker i museer sakna vanligen detta parti.

Fru Amalie Kjersmeier, Köpenhamn — maka till specialisten på afrikansk konst, författaren Carl Kjersmeier, som ett par gånger skänkt föremål till museet — har översänt tre bakubabroderier (basttyg) från Belgiska Kongo. De få, som museet förut ägde, äro av sämre kvalitet än denna gåva.

År 1941 hopbragte professor Gustaf Bolinder, för medel som donerats av direktör Clas Groschinsky, en etnografisk samling i Marocko för museets räkning (nämnd i årsberättelsen

för 1942). Museet i Fez åtog sig att komplettera denna med prover på keramik från både den morisk-arabiska stadsbefolkningen och från berber i Atlasbergen. Dessa kärl, ett 40-tal, ha nu sent omsider anlänt. En del hade gått sönder i transporten men kunna lagas.

Konstnären ALY BEN SALEM, Tunis, sedan några år tillbaka bosatt i Stockholm, har överlämnat ett antal föremål från Tunisien såsom komplement till den stora samling från detta land, som han 1940 förde till Sverige och vilken direktör CLAS GROSCHINSKY då inlöste och skänkte till museet. De nu överlämnade föremålen ha varit deponerade i museet sedan 1940.

Missionär STIG AXELSSON, Örebro Missionsförening, har skänkt sex föremål från baya-folket i Ubangi-Shari-området, sö. delen av f. d. Tyska Kamerun, bland dem två fetischer. Den ena skyddar sin bärare i mörker. Inköp av hr AXELSSON nämnas nedan.

Hr M. E. GOUSSE, Constantine, Algeriet, har genom redaktör CHRISTER STRÖMHOLM, Stockholm, översänt fem romerska mynt från Kartago och fem gamla arabiska mynt, bland dem ett fyrkantigt. En del av dem ha använts som amuletter av traktens nuvarande befolkning.

Hr GOTTHARD JOHANSSON, Stockholm, har skänkt ett par primitiva men välsydda skor av ogarvat läder från Tristan da Cunha, vilken ö han passerade som sjöman 1894. Det är möjligt, att typen går tillbaka till de hottentotter, som i början av 1800-talet fördes till ön.

Söderhavet.

I den av professor O. JANSE skänkta samlingen från Indokina ingingo även en bastkjol och en taktpinne för huladansen, båda från Hawaii.

Inköp och byte.

Inköpen, såväl ur årsanslaget som för mecenatmedel, ha under året varit ovanligt många, beroende på goda möjligheter till förvärv till förmånligt pris. Under sin trettiofemåriga tjänstetid vid museet kan föreståndaren icke erinra sig en sådan tillgång till goda etnografica, som annars ej brukar saluföras i Sverige.

Asien.

Av förutvarande amanuensen vid museet professor YNGVE LAURELL, Shanghai, som de senaste 26 åren vistats i Kina, har museet förvärvat en samling, vars viktigaste föremål äro: oval skål av lergods, typisk för Han-perioden, lerskål med pip (Han eller något senare), fragment av den nyligen upptäckta svarta

keramiken i Hangchow, matriser för gjutformar till mynt, miniatyrslevar av brons (Han), celadonliknande skål samt oglaserad kruka med lock från Wenchow (Sung), cymbaler (T'ang), takryttare och bronsvas (Ming), penselställ av elfenben med snidad dekoration (1700-talet), stort gammalt broderi, som tidigare tillhört Li Hung-changs privatsamling, etui av elfenben med retpenslar för hetsande av syrsor, två liturgiska prästdräkter av siden med broderier, från Ningpo, två figurgrupper av trä, föreställande populära gudar, samt bambuflöjt och ställ för blomsterdekorationer, de båda senare från Japan.

Ur framlidne direktör Sten Hellbergs samlingar har museet förvärvat en ståtlig, 1,23 m hög bronsgrupp, föreställande Maytreya, den kommande Buddha, som torde stamma från Nepal. En fjärdedel av inköpspriset har som donation erlagts av direktör Bo Lindbergh, Stockholm.

Av professor Olov Janse ha inköpts två stora halsringar och ett par öronprydnader av silver från meo-folket i Tonking, ett par örontrissor av silver från lu i Laos samt en kinesisk geomantisk kompass från Hanoi.

Från C. H. Lundgrens antikhandel, Stockholm, två svärd från naga i Assam (troligen angami naga), tre spjut från naga, persisk-indisk handdolk med guldinläggningar, indiskt svärd med läderslida, indiskt svärd med silverbelagt fäste, två kastringar (*qoit*) från Indien samt en dolk (?) med hjärtformigt blad, skaft av ben och läderfodral med inpressad dekoration.

Räntemedel ur D. Bildts fond ha använts till förvärv av följande föremål, samtliga från Japan: stor sittande buddhafigur av lackerat trä med rikt utsmyckat postament, två japanska hjälmar (den ena med släkten Tokis, den andra med släkten Satakes vapenmärken), 20 st. parerplåtar, *tsuba* (från C. H. Lundgrens antikhandel); sex st. d:o (från Japanska magasinet); två häften med teckningar av en japansk konstnär samt ett färgträsnitt av Kikugawa Yeizan, en tidig 1800-talsmästare (av hr Kurt Thunell); ett kvinnoskärp, *obi* (av fröken Alma Hedin), samt två medicinaskar, *inro*, och tre textilier (från konsul R. Göhles sterbhus, Norrköping).

För medel donerade av fröken Ellen von Platen ha inlösts: en gammal matta från Khotan, hemförd av Sven Hedin på 1890-talet, en ostjakisk harpa samt en mindre byst av A. E. Nordenskiöld.

Amerika.

Av missionär Gustaf Flood, Córdoba, Argentina, ha inköpts 23 föremål, mest textilier från stammarna mataco, toba och chulupí (ashluslay) vid övre Rio Pilcomayo, Bolivias gränsområde till Argentina och Paraguay.

Av direktör Stig Engelbert, Stockholm, en mycket stor, skedformig nål av silver (*topu*) från Perus högland. Sådana användas av kvinnorna för att fästa manteln.

Afrika.

Av redaktör Christer Strömholm ha inköpts ett femtiotal, mest smärre, föremål, som han hemfört från en resa i Nordafrika under året. Nämnas må två träfigurer från Tunisien, två trälås från troligen habbefolket i Franska Sudan samt några stenredskap av chelléen- och magdalénien-typer från Algeriet.

Till komplettering av typerna i museets bestånd av Ashantiguldvikter ha 64 sådana inköpts från C. H. Lundgrens antikhandel, bland dem några människo- och djurfigurer samt en fyrkantig ask för guldsand. I köpet ingår ett av de vackert ornerade kärl (*kuduo*), av brons eller mässing, som förr användes i Ashanti bl. a. till att placera offergåvor uti. Museet ägde förut endast ett sådant, av annan typ, skänkt av ingenjör M. Joslin 1946.

Tack vare donation av fröken Ellen von Platen har museet kunnat förvärva en dansdräkt, bestående av en mängd tygstycken i olika färger och teknik och med av snören knuten »ansiktsmask», överst prydd med ett skulpterat kvinnohuvud av trä, från Nigeria och troligen från Yoruba. Det torde vara sällan, som tillfälle erbjuder sig att komma över ett så fullständigt exemplar som detta.

Ett annat värdefullt inköp från Lundgrens antikhandel är ett gammalt, 94,5 cm långt svärd från Benin med ornerat fäste och med en liten leopard av mässing nitad på båda sidor av klingans nedre, bredare del. F. von Luschan, den främste kännaren av det gamla Benin, kände endast till 21 sådana svärd, s. k. *ada*. I litteraturen kallas de »slagsvärd» eller »bödelssvärd», men åtminstone de mera utsirade (som detta ex.) torde varit värdighetstecken för hövdingar. Benin-kungens statssvärd är av denna typ. Svärdet har förvärvats för gåvomedel från Riksmusei Vänner liksom också en målad ansiktsmask av trä från Västafrika, antagligen från bavilifolket, Loango.

Av missionär Stig Axelsson ha inköpts 19 föremål från Ubangi-Shari-området, de flesta från baya-folket. Nämnas må tre kastknivar av ovanlig typ (ej längre i bruk), mynt i form av spjutspetsar, dansmask, barktyg med bultklubba av elefantbet samt ett »medicinspjut», med magiskt skyddande kraft, en svåröverkomlig sak, som missionär Axelsson kunde förvärva, när ägaren blev kristen.

Söderhavet.

En gammal stridsklubba av trä från Fidjiöarna har inköpts från Lundgrens antikhandel.

Byte.

Genom byte mot två par, i ett inköp från Kina 1946 (mecenatmedel) ingående japanska cloisonnévaser av obetydligt vetenskapligt värde har museet erhållit 25 st. synnerligen intressanta, mest äldre föremål, delvis ännu ej säkert bestämda: japansk »kanon» med inskription och inlagd silverornering; dubbelsvärd i gemensam skida, Kina; målad träfigur, Bali; pilkoger av bambu med lock av rottingflätning och vidhängande flätad behållare för blad till »styrfjädrar», troligen från Malaya; liten kultfigur och kultslev av brons, stridsyxa med långt skaft, två parerdolkar, en dolk med dekorativt fäste, en s. k. divandolk och en hackkniv med snidat benskaft, samtliga från Indien; ett indopersiskt tvåhandssvärd med graverade och inlagda figurer; ett par stora, skivformiga fotledsringar (diam. 35,5 cm) av ornerad brons eller mässing från S. Nigeria, Västafrika (troligen ibo-folket); två gamla svärd och två armdolkar med ornerade skidor av mässing, Nigeria; pall med sitsen uppburen av en elefant- och två människofigurer, av trä, allt utskuret ur ett stycke, nv. Kamerun (troligen från Bamum); två ceremonispjut eller stavar i spjutform med emblem (halvmånar m. m.) upptill och klädda med rikt ornerad mässingsplåt (bl. a. med arabiska skrivtecken), enl. påsatt etikett från »N. E. Africa».

Penninggåvor och understöd.

Ur statsanslaget för utgivande av lärda verk har föreståndaren erhållit 600 kr. för fortsatt utgivande av »Statens etnografiska museum. Smärre meddelanden». Nr 21 av denna serie har utkommit (se nedan).

Styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse har haft vänligheten förnya sitt understöd till museets tidskrift Ethnos under åren 1947—1949 med 2,000 kr. per år. Första utbetalningen kommer att äga rum i början av 1948. Tack vare denna frikostighet kan tidskriftens existens sägas vara säkrad under nämnda tid, fastän tryckningskostnaderna för 1948 komma att höjas med minst 25 %.

Föreningen Riksmusei Vänner har överlämnat kr. 244: 88. De förvärv, som gjorts under året genom donationsmedel från föreningen har nämnts under »inköp» ovan.

Théfirman James Lundgren & Co., det japanska teceremonihusets svenska donator, har genom direktör Douglas Lundgren, som tillsammans med fru Ida Trotzig tog initiativet till denna anläggning, skänkt 1,000 kr. för byggnadens underhåll.

Museets mångåriga vän och gynnare fröken Ellen von Platen har donerat 1,000 kr. att av föreståndaren användas till

institutionens bästa. Denna gåva, ännu ej förbrukad, har möjliggjort ett par värdefulla, ovan nämnda nyförvärv genom inköp.

Till här senast nämnda och till alla övriga frikostiga gynnare och vänner, som på olika sätt under året främjat och intresserat sig för museets verksamhet beder föreståndaren att få framföra ett mycket varmt tack.

Gåvor till bildarkivet.

Fil. kand. GUNNAR MARTIN har haft vänligheten skänka en betydande samling fotografier av kinesiska tempel- och praktbyggnadsdekorationer jämte originalskisser med benämningar etc. på kinesiska.

Kungl. Biblioteket och Nordiska Museet ha från fru Olga Raphael Linden-Hallencreutz överlämnat 35 fotografier från Algeriet och Tunisien.

Stud. mag. fru HENNY HARALD-HANSEN, Nationalmuseet, Köpenhamn: 10 st. fotografier av mongoliska dräkter i nämnda museum.

Fil. dr BJÖRN PALM: 15 fotografier från Guatemala och Nederländska Indien samt till en del av dessa ljusbilder och negativ.

Intendent ERNST MANKER: avgnidningar av afrikanska föremål, som komplettering till en av honom tidigare gjord och till museet överlämnad samling avgnidningar, belysande afrikansk ornamentik.

Docent SIGVALD LINNÉ: 1 ex. (7 blad) av en reproduktion av Mexico-kartan från 1500-talet i Uppsala Universitetsbibliotek, hörande till Zelia Nuttalls aldrig utgivna edition från 1900-talets början.

Docent GÖSTA MONTELL: ett gammalt färglagt kopparstick, avbildande människorov på Guineakusten.

Deposition.

Museet har som deposition mottagit det av framlidne amanuensen FOLKE BERGMAN under Hedinexpeditionen 1927—1934 i Sinkiang och Mongoliet hopbragta arkeologiska materialet från historisk tid, 12 st. lådor.

Boksamlingen.

Museets boksamling har ökats genom gåvor, byte och inköp.

Följande utländska institutioner ha översänt publikationer:

Baroda State Museum and Picture Gallery, Baroda, Indien; Museum für Völkerkunde, Basel; Seminar Schöneck, Beckenried, Schweiz; Bergens Museum; Bernisches Historisches Museum;

The City Museum, Bistol; Polibiblon, Buenos Aires; National Museum of Southern Rhodesia, Bulawayo; Carnegie Institution of Washington, Cambridge, Mass.; Peabody Museum of Archaeology and Ethnology, Harvard University, Cambridge, Mass.; The South African Museum, Cape Town; Museo de Ciencias Naturales, Caracas; Chicago Natural History Museum; Universidad de Santo Domingo, Ciudad Trujillo, Rep. Dominicana; Instituto de Arqueología, Lingüistica y Folklore »Dr. Pablo Cabrera», Córdoba; Institut Français d'Afrique Noire, Dakar; Instituto Indigenista Nacional, Guatemala; Bernice P. Bishop Museum, Honolulu; Osmania University, Hyderabad-Deccan; The Palestine Institute of Folklore and Ethnology, Jerusalem; Sudan Government, Khartoum; Nationalmuseets etnografiske Samling, Köpenhamn; The Government Printer, Lagos (Nigeria); Museo Nacional de Historia, Lima; Free Public Museums of the City of Liverpool; The Royal Anthropological Institute, London; Berkeley Galleries, London; Instituto de Etnologia Americana, Universidad Nacional de Cuyo, Mendoza, Argentina; Instituto Panamericano de Geografia e Historia, Mexico D. F.; The State Lenin Library of the SSSR, Moskva; Rivista di Etnografia, Napoli; Yale University, Department of Anthropology, New Haven; The Viking Fund, New York; Société des Océanistes, Musée de l'Homme, Paris; Museum of Oriental Ethnology, Catholic University of Peking; Museum of the University of Pennsylvania, Philadelphia; Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona, Indien; Junta de Provincia do Douro Litoral, Porto; Museo de Etnografia e Historia do Douro Litoral, Porto; Anthropos-Institut, Posieux-Froideville, Schweiz; Nationalmuseum, Prag; Pontificio Museo Missionario Etnologico, Città del Vaticano, Rom; Museum voor Landen Volkenkunde en Maritiem Museum »Prins Hendrik», Rotterdam; School of American Research, Museum of New Mexico, Santa Fé; The British Council, Stockholm; Musée du Congo Belge, Tervueren; Tromsö Museum; Instituto de Antropologia de la Universidad Nacional de Tucumán; Bureau of Ethnology, Smithsonian Institution, Washington; Institute of Social Anthropology, Smithsonian Institution, Washington; Catholic Anthropological Conference, Washington; Universitäts-Institut für Völkerkunde, Wien; Museum für Völkerkunde, Wien; Institutet för nordisk etnologi vid Åbo Akademi.

Skrifter ha inkommit från följande svenska institutioner och sällskap:

Armémuseum; Kungl. Biblioteket; Generalstabens Litografiska Anstalt; Göteborgs Museums etnografiska avdelning; Hedinexpeditionen; Norra Smålands Fornminnes och Jönköpings läns Hembygdsförbund, Jönköping; Kungl. Livrustkammaren; Kungl. Vitterhets, Historie och Antikvitets Akademien; Norr-

bottens läns Hembygdsförening, Norrbottens Museum, Luleå; Kulturhistoriska museet, Lund; Lunds Universitets Folkminnesarkiv; Sydsvenska Geografiska Sällskapet, Lund; Nationalmuseum; Naturhistoriska riksmuseet; Nordiska museet; Riksdagsbiblioteket; Statens sjöhistoriska museum; Stockholms stadsmuseum; Svenska Mongolmissionen; Svenska sällskapet för antropologi och geografi; Tekniska museet; Uppsala universitets geografiska institution; Östasiatiska samlingarna.

Följande enskilda personer ha överlämnat böcker:

dr Touvia Ashkenazi, Pittsburgh, dr Louis C. G. Clarke, Cambridge, prof. J. M. Cruxent, Caracas, prof. A. Dembo, Buenos Aires, genom fil. kand. greve Magnus Mörner, dr H. Draws-Tychsen, München, prof. F. Falkenburger, Mainz, konservatorn fröken Borghild Frimannslund, Bergen, dr C. von Furer-Haimendorf, Hyderabad-Deccan, dr P. K. Gode, Poona, Indien (över 100 olika särtryck av hans egna skrifter), prof. V. L. Grottanelli, Rom, prof. S. Hofstra, Rotterdam, dir. C.-A. Högman och madame Andrée K. Högman, Mouans-Sartoux, Frankrike, dr. phil. T. I. Itkonen, Helsingfors, dr M. D. W. Jeffreys, Johannesburg, dr A. Métraux, New York, nob. A. Mordini, Barga, Italien, dr Jurij Neustupnyj, Prag, mr. William F. C. Ohly, London, dr Raphael Patai, Jerusalem, mr. W. A. Ruysch van Gorkum, Buenos Aires, dr A. Steinmann, Zürich, rustmästare Josef Alm, överbibliotekarien dr Carl Björkbom, hr Tor Hylbom, Colorado Springs, generalkonsul Sven Karell, Lima, professor Y. Laurell, Shanghai, doktorinnan Ingeborg Lindskog, Ramfall, prof. G. Lindblom, docent S. Linné, docent G. Montell, direktör Martin Månsson, prof. Nils Odhner, intendent Mats Rehnberg, fil. dr Stig Rydén, Göteborg, fil. lic. Henry Wassén, Göteborg, dr E. Weisner, Lidingö.

Genom förmedling av minister Axel Paulin har museet från Universidad Nacional de Tucumán, Argentina, som byte emottagit första fullständiga och till spanska översatta upplagan av Florian Pauckes mycket viktiga arbete Hacia Allá y para Acá, 4 vol. Tucumán-Buenos Aires 1942—1944.

Under året ha 30 publikationer inköpts. En del av museets tidskrifter och böcker ha inbundits.

Dr Sven Hedin har, liksom tidigare, även detta år i museet deponerat ett antal tidskrifter och bokverk av etnografiskt och geografiskt intresse.

Besökande forskare etc.

Några utländska forskare ha under året en längre tid haft arbetsplats och bedrivit studier vid museet:

Konservator Borghild Frimannslund, Bergens Museum, Bergen, har genomgått de nordvästindianska samlingarna. Hon har skänkt museet en kopia av en av henne uppgjord sammanställning av dessa.

Dr Halfdan Siiger, Nationalmuseet, Köpenhamn, har studerat de mongoliska samlingarna, särskilt lamaistiskt material samt fröken Martha Boyer och stud. mag. fru Henny Harald Hansen från samma museum respektive mongoliska silversmycken och asiatiska dräkter.

P. Dr Joh. Maringer, Anthropos-Institutet, Posieux-Froideville, Fribourg, Schweiz, har bearbetat Hedinexpeditionens arkeologiska stenmaterial från Mongoliet och prof. Martin Gusinde, Wien, inbjuden till Sverige genom Svenska Institutet, sydamerikansk litteratur. Dessa båda voro vid årets utgång kvar vid museet.

Bland övriga besökande utlänningar märkas:

mr Ayana Angadi, London, dr med. R. E. G. Armattoe, Denu, Guldkusten, överinspektören dr Kaj Birket-Smith, Nationalmuseet, Köpenhamn, dr R. J. Charleston, England, rektor Chen Kai-yuen, Taohwalun, Yiyang, Hunan, Kina (Kinasamlingarna), prof. Hermann Chiari, Wien, författaren Robert Crottet, London (lappar), mrs Mary Danielli, London (samlingarna från Madagaskar), dr J. van Djek, Antwerpen, prof. dr Frédéric Falkenburger, Mainz, hr Jörgen B. Fander, Köpenhamn (kinesiska medicintavlor), stud. mag. Klaus Ferdinand, Köpenhamn, prof. Gutorm Gjessing, Oslo, ingenjör O. L. Granfelt, Washington, D. C., prof. Bela Gunda, Budapest, prof. George Györffy, Budapest, chefen för Internationella museirådet mr Channey Hamlin, Buffalo, forskningsresanden Henning Haslund Christensen, Köpenhamn, prof. S. Hofstra, Maritiem Museum Prins Hendrik, Rotterdam (museiteknik), mr Hwang Tsu-yi, Stockholm, journalisten Hirosi Kitamura, Tokyo, snickarmästare Jacob Kjus, Köpenhamn (japanska teceremonihuset), tonsättaren Roman Maciejewski, Stadsteatern, Göteborg (kinesisk teatermusik), dr J. B. van Overen, Maritiem Museum Prins Hendrik, Rotterdam (museiteknik), mr H. M. Sarkisian, Denver Art Museum, Denver, Col. (asiatiska mattor och kinesiska gobelängvävnader), mr W. E. Seaby, City Museum, Birmingham, kand. Niilo Valonen, Helsingfors (asiatiska näverarbeten).

Svenska besökande i studiesyfte:

prof. T. Arne, forskningsresanden Rolf Blomberg, konstnären Stig Blomberg, hr Edward H. Bohlin, Hollywood (Nordamerika), fil. kand. Anders Cassel (Nordamerikas indianer), direktör Stig Engelbert (indianska metallarbeten), missionär Gustaf Flood, Córdoba, Argentina, prof. Robert

Fries, ingenjör J. Färnmark (afrikanska trummor), textilkonstnärinnan Greta Gahn (textilier), fil. dr Agnes Geijer, missionär Albin Gustafson, Santiago de Chile, intendent Bo Gyllensvärd, intendent Carl Hernmarck, direktör Gustaf von Hofsten (Nordamerikas indianer), konstnären Carl-Olof Holmsäter, konstnären Reinhold Holterman, fil. lic. Åke Hultkrantz (Nordamerikas indianer), hr Tor Hylbom, Colorado Springs, U. S. A., prof. Olov Janse, fru Kahn (lappvaggor och indianska vaggor), generalkonsul Sven Karell, Lima, prof. Bernhard Karlgren, missionär Magda Karlsson, Indien, ingenjör Åke Kistner, docent Sture Lagercrantz, Uppsala, fil. kand. Birgit Laquist (lapskt material), prof. Yngve Laurell, Shanghai, fil. dr Torsten Lenk, dr Ethel J. Lindgren-Utsi, Cambridge, skriftställaren fil. lic. Einar Malm (Nordamerikas indianer), hr Karl Modéer, konstnären Alf Munthe (textilier), apotekaren fil. lic. Harald Nilsson (kinesisk medicin), konstnären Gösta Nyberg (indiska målningar), fil. dr Anna-Maja Nylén, konstnären Edvin Ollers, dr Jan Ollers, fil. dr Björn Palm, minister Axel Paulin (litteratur om Sydamerika), sekreterare P. Raquette, Lund, greve dr Eric von Rosen, fil. dr Toni Schmid (tibetanska texter), fil. dr Olof Selling, prof. Osvald Sirén (indianutställningen), prof. Helmer Smith, fil. kand. Bo Sommarström (kinesiska verktyg), missionär Willy Stenfelt, Taohwalun, Yiyang, Hunan, Kina (Kina-samlingarna), regissör Carl Ström, Stadsteatern, Göteborg (kinesisk teater), amanuensen Elisabeth Strömberg, intendent Arvid Swärd, missionären, fil. stud. Bertil Söderberg (afrikanska musikinstrument), fil. lic. Jan Söderström (söderhavsmaterial), byrådirektör Åke Tengelin, hr Mikel Utsi, Porjus, fältläkaren dr Emil Weisner, Lidingö (litteratur och samlingar från Peru), direktör Erik Wirén, Stocksund (tibetanska och kinesiska böcker), trädgårdsarkitekt R. Östedt.

Utställningar m. m.

Under året har endast en tillfällig utställning anordnats, nämligen »Från Nordamerikas indianer», som öppnades den 15 februari. Den omfattade ett urval av museets äldsta och värdefullaste, sedan 1930 nedpackade samlingar från Förenta Staterna bl. a. greve Armand Fouché d'Otrante's från prärieindianerna och prof. Gustaf Retzius' från nordvästkusten. Utställningen, som livligt uppskattats, icke minst av barn och ungdom, har fortgått under hela året.

Liksom tidigare var utställningslokalen under första halvåret tillgänglig för allmänheten endast fyra dagar i veckan. Sedan den 1 juli har den varit öppen sex dagar (ej måndagar), därav tre

mot avgift. Bland gruppbesöken märkas: Solna stads yrkesskola för snickare, Teckningslärareinstitutet, Konstfackskolan, Stockholms vandrareförening, Brunssons vävskola, Berghs reklamskola. Visningar för klasser och grupper ha utförts av amanuensen, assistenten och hr Axel Törnblom. Antalet besökande skolbarn under lärares ledning uppgick till 2,153. Inga demonstrationer anordnade av folkskoledirektionen ha förekommit under året. Visningslokalerna ha besökts av inalles 16,396 personer.

Till utställningen »Kartografiska rariteter» i Nationalmuseum bidrog museet med ett antal originalkartor och tryckta kartor från Kina och Mongoliet samt till utställningen »Medeltida skrift i Sverige» i Statens historiska museum med asiatiska handskrifter m. m. Nordiska museets nyorganiserade lapska avdelning har fått låna ett båtfragment och en seite.

Publikationer.

Följande uppsatser, utarbetade vid museet och delvis behandlande material i detta, ha utkommit under året:

Emsheimer, E., A Lapp musical instrument. Ethnos, Stockholm 1947. 7 s., 4 fig.

Lindblom, G., Tubular smoking pipes, especially in Africa. Smärre Meddelanden nr 21. Stockholm 1947. 39 s., 22 fig.

Linné, S.,
Ethnos, Stockholm 1947. 10 s., 4 fig.

Museets tidskrift Ethnos har under året utkommit med tre häften, därav ett dubbelhäfte, och omfattar 191 sidor och 66 fig.

Efter närmare två års förarbeten utgavs i december 1947 praktverket »Primitiv Konst», vari behandlas och i förstklassiga reproduktioner återgivas ett urval av museets och Göteborgs museums etnografiska samlingar. Denna volym, som onekligen kan sägas fylla en lucka såväl inom den populära etnografiska som den konsthistoriska litteraturen, har tillkommit i samarbete med A. B. Bokverk och dess chef, direktör Gunnar Ekstrand, som stått för hela den tekniska sidan av verkets tillblivelse och som ombesörjer distributionen. Redaktörer ha varit S. Linné och G. Montell. Medarbetare: Ernst Manker, Lappland; Gösta Montell, Nordasien; Karl Gustav Izikowitz, Sydasien; Jan Söderström, Australien och Söderhavet; Sigvald Linné, Amerika; Gustaf Bolinder, Afrika. Inledande kapitel om den primitiva konsten i allmänhet och om de etnografiska museerna i Sverige ha författats av Gerhard Lindblom och Karl Gustav Izikowitz. I sin helhet omfattar verket 467 sidor med 330 textfigurer samt 12 färgplanscher.

Gerhard Lindblom.

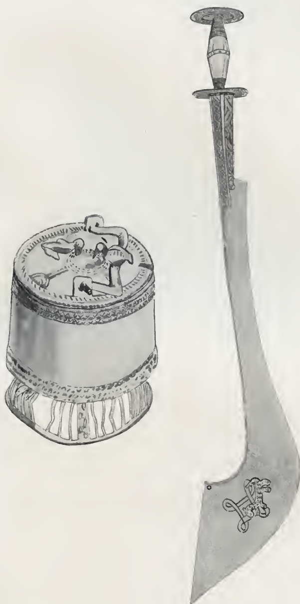

Arkeologiska lerkärl och figurer från Perus kustland.
(Ur generalkonsul Sven Karells donation.)

Buddhabild av förgylld brons. Från Nepal, Indien. H. 1,23 m.

Gammalt bronskärl (*kuduo*), Ashanti. H. 22 cm. Svärd, Benin. L. 94,5 cm.
(Gåva av Riksmusei Vänner.)

Uppsala 1948. Almqvist & Wiksells Boktryckeri AB 48373